

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS VANDENŲ TRANSPORTO KODEKSO 30
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – VVTK PROJEKTAS)
(TAP NR. 20-259) (TAIS NR. 19-9172(3) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMO, KURIUO SIŪLOMA VVTK PROJEKTĄ PATEIKTI LIETUVOS
RESPUBLIKOS SEIMUI, PROJEKTO (TAP NR. 20-258) (TAIS NR. 19-9173(3) (TOLIAU
KARTU – TEISĖS AKTŲ PROJEKTAI)**

2020-03-06 Nr.NV-629

Vilnius

Įvertinus Teisės aktų projektų atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. VVTK projekto 1 straipsnio 2 dalimi papildomoje Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso (toliau – VVTK) 30 straipsnio 1¹ dalyje numatoma, kad į keltą, plukdantį į Kuršių neriją ir iš Kuršių nerijos, pirmumo tvarka būtų įleidžiamos transporto priemonės ir asmenys, nurodyti Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo (toliau – KPPPFĮ) 9 straipsnio 7 dalyje. Tokia siūloma įtvirtinti nuostata iš esmės laikytina *pozityvia diskriminacija* (t. y., daliai asmenų, lyginant su kitais asmenimis, būtų suteikiama papildoma lengvata), todėl svarbu įsivertinti, ar ši nuostata nepažeistų Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pasisakęs (pvz., 2003 m. liepos 4 d. nutarimas), kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas visų asmenų lygybės principas apima ir diskriminacijos, ir privilegijų draudimą. Diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų ar kitus požymius. Tačiau *diskriminacija ar privilegijomis nelaikytinas toks diferencijuotas teisinis reguliavimas, kai jis taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu taip siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų*. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvadoje pažymėta, kad vadinamoji „pozityvi diskriminacija“ negali būti traktuojama kaip privilegijų teikimas. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, aiškindamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio, kuriame įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas, nuostatas, ne kartą (pvz., 2012 m. vasario 27 d., 2016 m. birželio 20 d., 2017 m. sausio 25 d., 2017 m. liepos 4 d. nutarimai) yra konstatavęs, kad konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

Taigi, atsižvelgiant į nurodytus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimus, susijusius su asmenų lygiateisiškumo principo užtikrinimu, darytina išvada, kad VVTK projektu siūloma įtvirtinti lengvata tam tikroms asmenų kategorijoms, galėtų būti įtvirtinama, jeigu būtų tenkinami Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išskirti kriterijai, t. y., ji būtų taikoma vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms; tarp asmenų grupių egzistuojantys skirtumai objektyviai pateisintų šių asmenų grupių nevienodą traktavimą lyginant su kitais asmenimis; šia nuostata būtų siekiama užtikrinti pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų įgyvendinimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, sutiktina su Teisingumo ministerijos 2020 m. vasario 4 d. rašte VVTK projektui pateikta pastaba, kad projekto lydimojuose dokumentuose nurodytas bendro pobūdžio argumentas (*„Įgyvendinus Įstatymo projektu teikiamą siūlymą, Neringos miesto dalies (Nidos, Preilos, Pervalkos ir Juodkrantės) ir Klaipėdos miesto dalies Kuršių nerijos (Smiltynės) gyventojai, minėtose teritorijose dirbantys asmenys, juridiniai asmenys ir šių asmenų transporto priemonės galės netrukdomai vykti į (iš) darbą (-o), vežti vaikus į (iš) ugdymo įstaigas (-ų)“*) nėra pakankamas siūlomam teisiniam reguliavimui pagrįsti. Taip pat pritartina Teisingumo ministerijos siūlymui, jog siūlomos socialinės garantijos (lengvatos) priskyrimo kiekvienai iš KPPPFĮ 9 straipsnio 7 dalyje nurodytų asmenų grupių teisėtumas būtų įvertinamas ir pagrindžiamas atskirai.

Atkreiptinas dėmesys, jog siūlymo suteikti minėtą lengvatą kai kurioms iš KPPPFĮ 9 straipsnio 7 dalyje nurodytų asmenų grupėms pagrįstumas ir objektyvių skirtumų, leidžiančių šias grupes išskirti iš kitų asmenų tarpo (t. y., galimybės taikyti pozityvią diskriminaciją), egzistavimas, kelia pagrįstų abejonių, pvz., kyla klausimas, ar visais atvejais pirmenybės teisė būti keliamiems keltu turėtų būti suteikiama neįgaliesiems ir jų nuosavybės ar kitokiu teisėtu pagrindu valdomiems automobiliams, kuriuos jie vairuoja arba kuriais jie vyksta (pvz., pagal tokią sąlygą minėta pirmenybės teisė turėtų būti taikoma ir neįgaliajam, vairuojančiam automobilį, naudojamą verslo tikslais (pvz., taksi automobilį ar turistus vežantį autobusą); neaišku, kuo argumentuojant, siūloma numatyti, kad pirmumo teise būtų keliami juridinių asmenų, turinčių Kuršių nerijoje registruotą buveinę, transporto priemonės ir šių juridinių asmenų darbuotojai (atkreiptinas dėmesys, jog juridinio asmens buveinės atitinkamu adresu įregistravimas dar nereiškia, jog šis juridinis asmuo būtų tuo adresu ir vykdytų veiklą; be to, siūlomas teisinis reguliavimas galimai nepagrįstai diskriminuotų kitus juridinius asmenis, vykdančius analogišką komercinę veiklą, tačiau kurių buveinės yra registruotos kitose gyvenamosiose vietovėse (pvz., Klaipėdos mieste); minėtų juridinių asmenų darbuotojams netgi nebūtų keliamas reikalavimas, jog numatoma įtvirtinti pirmenybės teisę jie galėtų naudotis tik jų darbo metu, t. y., jie galėtų naudotis pirmumo teise ir vykdamai į Kuršių neriją laisvu nuo darbo metu, ir pan.); fiziniams asmenims pakaktų tiesiog deklaruoti gyvenamąją

vietą Neringos mieste ar Klaipėdos miesto dalyje Smiltynėje, tačiau realiai netgi nereikėtų nuolat šiose teritorijose gyventi ir pan. Taigi, išdėstyti argumentai verčia abejoti, ar pagrįsta būtų pirmumo teisę keltis keltu suteikti visoms KPPPFĮ 9 straipsnio 7 dalyje išvardintoms asmenų grupėms, t. y., ar tikrai visų grupių atžvilgiu egzistuoja visai visuomenei reikšmingas interesas tokią pirmumo teisę suteikti. Atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas privalo laikytis iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos kylančių reikalavimų, inter alia konstitucinių asmenų lygiateisiškumo, proporcingumo, protingumo, teisingumo principų (pvz., 2017 m. liepos 4 d. nutarimas), todėl šiuo atveju yra itin svarbu pagrįsti, kad kiekvienai iš KPPPFĮ 9 straipsnio 7 dalyje nurodytų asmenų grupių suteikiant pirmumo teisę, toks teisinis reguliavimas būtų teisingas ir nebūtų pažeistas asmenų lygiateisiškumo principas, o tokio pagrindimo nesant – turėtų būti siaurinamas pirmumo teise galėsiančių naudotis asmenų (ar atvejų, kuriais atitinkami asmenys tokia teise galėtų naudotis) ratas.

2. Siūlytina VVTK 30 straipsnį pildyti ne 1^l dalimi, o tiesiog 4 dalimi, arba nauja 2 dalimi, buvusias 2 ir 3 dalis pernumeruojant, nes VVTK tekste nuorodų į šias dalis nėra pateikiama.

3. Kadangi VVTK projektu siūlomu teisiniu reguliavimu būtų įtvirtinta tik atitinkama teisė asmenims, tačiau nėra siūloma aptarti šios teisės įgyvendinimo tvarkos, manytina, jog šiai tvarkai aptarti turėtų būti priimtas poįstatyminis teisės aktas (pvz., tokia tvarka galėtų būti aptarta ir VVTK 30 straipsnio 3 dalyje minimose Keleivių ir bagažo vežimo vidaus vandenų transportu taisyklėse, kurias tvirtina Susisiekimo ministerija). Atsižvelgiant į tai, siūlytina atitinkama VVTK projektu siūlomo teisinio reguliavimo įgyvendinamąja nuostata papildyti VVTK projekto 2 straipsnį (atitinkamai pakeičiant ir šio straipsnio pavadinimą).

4. Svarstyтина, ar VVTK projektu siūlomai pirmumo teisei užtikrinti vežėjui, atsakingam už perkėlimą keltais per Klaipėdos valstybinio jūrų uosto akvatoriją į Kuršių neriją ir iš Kuršių nerijos, nereikės atlikti tam tikrų parengiamųjų techninių darbų (pvz., įrengti papildomas transporto priemonių eismo juostas ar tikrinimo punktus, pakeisti kelio ženklumą ir pan.), todėl siūlytina papildomai įsivertinti, ar numatomas VVTK projektu siūlomo teisinio reguliavimo įsigaliojimo terminas yra pakankamas, kad vežėjas galėtų tinkamai pasiruošti šio reguliavimo įgyvendinimui.

5. Atsižvelgiant į VVTK projektu siūlomos spręsti problemos svarbą ir jautrumą visuomenėje bei šios išvados 1 punkte aprašytą problematiką, manytina, jog turėtų būti atliktas VVTK projektu siūlomo įtvirtinti teisinio reguliavimo antikorupcinis vertinimas ir poveikis konkurencijai. Taip pat manytina, jog būtų tikslinga VVTK projektą pateikti įvertinti ir Specialiųjų tyrimų tarnybai bei Konkurencijos tarybai.

Ramutis Prišmantas, tel. +370 706 63792, mob. +370 698 42314, el. p. ramutis.prismantas@lrv.lt